

راهپیمایی توسط دولت است. این هم یک روش است، اما از میان این دو، روش اعلامی، آزادتر و «مردمی‌تر» است.

در قانون اساسی از الزام به گرفتن مجوز صحبتی نشده و تنها دو شرط برای برگزاری تجمع و راهپیمایی آمده است: بدون حمل سلاح باشد و محل به مبانی اسلام نباشد؛ از این رو به نظر می‌رسد که دیدگاه قانون‌گذار بر روش مجوزمحور نیست، بلکه پسینی است و قاعدتاً دولت باید امنیت تظاهرکنندگان را تأمین کند تا تجمع بدون حمل سلاح باشد و شعارها، شعارنوشته‌ها و محتوای تجمع، محل مبانی اسلام نباشد. فقط همین دو محدودیت در نظر گرفته شده است. ما در کشور قانونی برای سمن‌ها و سازمان مردم‌نهاد نداریم و این امر با آیین‌نامه اداره می‌شود که دوسه بندش را هم دیوان عدالت اداری ابطال کرده است. قانون احزاب مصوب سال ۱۳۹۴ هم محدودیت‌های شکلی و ماهوی زیادی دارد. اگر احزاب بخواهند اجتماع و راهپیمایی برگزار کنند باید از کمیسیون ماده ۱۰ قانون احزاب مجوز بگیرند که این کمیسیون شرایط سخت و پیچیده‌ای را در قانون احزاب پیش کشیده است؛ بنابراین دربارهٔ احزاب قانون داریم، ولی مشکلات خاص خودش را دارد. دربارهٔ تأسیس و فعالیت سندیکا هم باید به قانون کار و وزارت کار مراجعه کرد؛ بنابراین با یک سطر و نیم اصل ۲۷ نمی‌توان اجتماع و راهپیمایی برگزار کرد. به قانون‌گذاری نیاز است. باید قانون وضع کرد تا کسانی که می‌خواهند اجتماعات و راهپیمایی برگزار کنند، بدانند به چه ترتیب به وزارت کشور، استانداری و فرمانداری مراجعه کنند. باید امنیت تجمع‌کنندگان و راهپیمایان تأمین گردد و مشخص شود انتظامات داخلی تجمع و راهپیمایی برعهدهٔ برگزارکنندگان است. باید شرایط و چگونگی برگزاری اجتماعات و راهپیمایی‌ها، زمان و مکان آن‌ها و اینکه به چه ترتیب باشد، روشن شود. باید شرایط واضح، تسهیل و اعلام گردد، اما در حال حاضر سازکار قانونی وجود ندارد.

لازم است روشن شود که منظور از عبارت «محل به مبانی اسلام» چیست. یعنی دو تا شعار داده شود، محل اسلام است؟ چون «اخلال» یعنی زیربنای چیزی زده شود. باید «اخلال» به روشنی تعریف شود. «مبانی اسلام» چیست؟ آیا منظور، اصول دین است یا فروع دین یا ضروریات دین؟ این موارد باید تعریف و مشخص شود. پس به یک قانون نیاز است.

در سال ۱۳۸۱، آیین‌نامهٔ «چگونگی تأمین امنیت اجتماعات و راهپیمایی‌های قانونی» در دولت اصلاحات تصویب شد. چون قانونی وجود نداشت، دولت می‌توانست طبق اصل ۱۳۸ قانون اساسی آیین‌نامه وضع کند. طبق این آیین‌نامه، کسی که قصد برگزاری راهپیمایی یا تجمع دارد باید به فرمانداری مراجعه کند، آنگاه فرمانداری به استانداری اعلام کند تا استانداری مجوز را صادر کند. شورای تأمین استان هم موظف است مکان‌هایی را برای برگزاری